

HL365 Efterårstræf: Sund jord - Sunde byer

Det handler om JORD, når HL365 holder efterårstræf på Kold College den 3. oktober 2024. HL365 kombinerer teori og praksis med et unikt heldagsarrangement, hvor du får den nyeste viden og praktisk erfaring med løsninger og metoder i felten. Flere end ti eksperter, fagfolk og forskere står klar til at give dig en spændende dag fyldt med råd og vejledninger, og erfaringer fra cases fra den virkelige verden.

PROGRAM for 3. oktober 2024 – fra kl. 08:30 – 17:00

- 08.00 *Ankomst – Indtjekning & morgenkaffe*
- 08:30 Velkomst og optakt til dagen /v. Have & Landskab & Moderator Thomas Vejsnæs**
- 08.45 Sund jord – sunde planter – sund fornuft /v. Hanne Gundersen**
- 09:20 Vækstsubstrater: Et quick-fix eller en vedvarende løsning til dårlig jord? /v. Helle Hestbjerg**
- 10:00 *Pause*
- 10.15 Specialdesignede jorde – Nøglen til sunde byer? /v. Peter Randrup**
- 11:10 CASES fra Københavns Kommune /v. Lars Christensen**
- 11:45 *Vi samler op!*
- 12:00 *Frokost*
- 12:30 -14:30 I felten - deltagerne deles op i grupper og besøger hver station (30min)**
- **Biokul til substrater og urbane grønne løsninger /v. Ann Mari Fransson**
  - **Pilekompost - meget mere end kompost /v. Anders Bach – Ny Vraa ApS**
  - **En hverdag uden Sphagnum /v. Sven Erik Lanng - Pindstrup Mosebrug A/S**
- 14:30 *Vi samler op! Mens vi får lidt kaffe og mundgodt” eller ”Forfriskninger og lidt godt til ganen”*
- 15:00 Introduktion til H.C. Andersen Haven ved Nicolai Cramer Almdal**
- 15:20 Afgang fra Kold College (i egne biler og samkørsel) – cirka 30 min.**
- 16:00 Besøg & Rundvisning i H.C. Andersen Haven**
- 17:00 *Tak for i dag - afslutning med en forfriskning.*

Pris pr. deltager dkk 1.365,- eks. moms

Deltog du på forårstræffet fratrækkes Rabat dkk 500,-

Vi tager forbehold for ændringer i programmet.

Gennemføres ikke hvis deltagerantallet er mindre end 100 personer

Mediator for dagen: Thomas Høvsgaard Vejsnæs.

Thomas Vejsnæs (landskabsarkitekt og stiftende partner Krydsfelt) har erfaring med at udvikle bæredygtige løsninger inden for landskabsdesign og byplanlægning. Han er en passioneret fortæller for, at der skal være fokus på at forbedre jordkvaliteten og skabe grønne rum, der understøtter biodiversitet og klimamål. Med en dyb forståelse for materialer og vækstmedier kombinerer han teori og praksis for at skabe funktionelle og æstetiske løsninger, der forener natur og menneskelig aktivitet.

Foredrag ved Hanne Gundersen Sund jord – sunde planter – sund fornuft

Agronom og økologisk landmand Hanne Gundersen bygger videre på forårstræffets tema og fører os tilbage til jordens grundlæggende betydning. Det centrale spørgsmål er: Hvordan får vi mikrolivet tilbage i jorden?

I sit oplæg vil Hanne fokusere på det mikrobielle liv i jorden, understrege vigtigheden af en sund jord og præsentere konkrete metoder til at forbedre og optimere den. Hanne argumenterer for, at det både er godt for planeten og økonomien at stoppe nedbrydningen af naturen og i stedet samarbejde om at genopbygge den gennem bæredygtige dyrkningspraksisser.

Hanne vil inspirere og informere om, hvordan vi kan skabe et bedre og sundere forhold for vores planter. Hvordan kan vi genopbygge jord, der allerede er "ødelagt"? Med hensyn til den nuværende miljø-, klima- og biodiversitetssituation bør vi se mod de løsninger, naturen længe har udviklet. Kan regenerative og økologiske landbrugsmetoder vise os vejen?

I forhold til haver og parkområder kan vi lære af naturen og med fordel udfordre vores æstetiske sans og trang til monokulturer, lige linjer og bare jord i bede.

Det handler om samarbejde på tværs af faggrupper, en ny forståelse og accept af tid og udvikling. Jorden rummer alle hemmelighederne – alle nøglerne – til den fremtid, vi ønsker.

Hanne Gundersen, Cand. Agro ved Den Kongelige Veterinær- og Landbohøjskole. Ejer af Jordkontakt, som arbejder med jordbiologi, regenerativt landbrug, kompost og levende jord.

Hanne er økologisk landmand med en livsmission: Jeg vil inspirere, informere og konkret hjælpe den danske landbrugssektor til at forstå, hvordan vi sammen kan skabe et bedre, sundere og mere produktivt landbrug." Det handler ikke om, hvorvidt vi KAN skabe sundere afgrøder ved at samarbejde med naturen. Det handler om, hvorvidt vi VIL.

Foredrag ved Helle Hestbjerg

Vækstsubstrater: Et quick-fix eller en vedvarende løsning til dårlig jord?

"Jord" er helt central i forhold til de store udfordringer, vi står overfor i dag. Vi er ved at forstå og anerkende den komplekse sammenhæng mellem jordens struktur, kemi og det mangfoldige netværk af levende organismer, der spiller en afgørende rolle i opbygningen og vedligeholdelsen af en sund jord. **Men hvordan kan vi arbejde aktivt med denne kompleksitet?**

Hvad er vækstmedier og substrater? Hvilke muligheder tilbyder markedet, og hvordan kan de anvendes i have- og parksektoren? De igangværende klimaforandringer kræver, at vi finder nye alternativer til de traditionelle vækstmedier. I sit oplæg vil Helle Hestbjerg introducere os til de mest anvendte vækstmedier som fx sphagnum og kokos (organiske) samt perlite og Rockwool (uorganiske). Hun vil især fokusere på de nye biobaserede vækstsubstrater, nu hvor sphagnum helt eller delvist erstattes af andre og mere bæredygtige biomasser.

Hvilke perspektiver åbner sig for haver, parkanlæg og væksthuse? Hvordan får vi inspiration til at tænke mere med udgangspunkt i den enkelte lokalitet og i helheder, der tager højde for vand- energi- og næringsstofkredsløb.

Helle Hestbjerg, Seniorprojektleder Teknologisk Institut

Uddannet biolog med ph.d. i mikrobiologi i markjord. Har arbejdet uden for forskningsverdenen i 20 år med et bredt fokus på bæredygtighed og sundhed for mennesker, huse og jord. Har siden 2020 været ansat på Teknologisk Institut, hvor arbejdsområdet er den grønne omstilling.

Er projektleder for BioSubstrate 2.0 – et 3,5-årigt projekt med 12 partnere, som samarbejder om at erstatte sphagnum med nye biobaserede komponenter. Arbejdsområder i øvrigt er flerårige afgrøder i landbruget og udvikling af sund jord, bl.a. med kompost.

Foredrag ved Peter Randrup Specialdesignede jorde – Nøglen til sunde byer?

Behovet for grønne områder i byerne er stigende, og jordens kvalitet er afgørende for, hvor succesfulde disse anlæg bliver. Men i de tæt bebyggede byområder står vi over for mange udfordringer. Pladsen er begrænset, og ofte forventes det, at jorden under et vejtræ både skal kunne bære belægnings, absorbere store mængder overfladevand og samtidig fungere som et optimalt vækstmedie for træet.

Peter Randrup Nilsson vil belyse disse udfordringer og fremhæve de særligt krævende områder i bymiljøet, hvor jordens egenskaber spiller en afgørende rolle. Han vil udfolde en dybere forståelse for vækstmediers sammensætning og egenskaber og forklare, hvilke krav der stilles til de konstruerede vækstmedier samt deres anvendelsesmuligheder.

Du vil få konkret viden om relevante materialer og deres egenskaber og lære, hvad du skal være opmærksom på, når du vælger vækstmedier baseret på datablade og jordanalyser. Derudover vil du blive introduceret til relevante normer, retningslinjer og guidelines inden for området. Sidst men ikke mindst sørger Peter for, at du går hjem med en række brugbare "do's and don'ts."

Peter Randrup - Produktchef / Geotekniker hos BG Byggros. Uddannet Bygningsingeniør i Geostatik ved AU

Peter arbejder med opdriftssikring, Vej- og pladsstabilisering Geoteknik. Stabilitetsberegning til geoarmerede støttekonstruktioner.

Peter brænder for den gode løsning og elsker at, se hvordan samspillet mellem mennesker og faggrupper skaber resultater som ellers havde været uopnåelige.

Foredrag af Lars Christensen Eksempler fra Københavns Kommune

Er ler bedre end sand? Og kan man virkelig få for meget silt og for lidt grus? Kan det passe, at nogle vejmaterialer fungerer bedre som vækstmedier end dem, der anvendes i den grønne branche? Og hvem er egentlig eksperthen, når det kommer til jord?

Med afsæt i konkrete eksempler fortæller Lars Christensen fra Københavns Kommunes Teknik- og Miljøforvaltning om, hvordan jorden er blevet forbedret på projekter som bl.a. København Syd Metrostation og en lille skov. Han deler overvejelser om, hvad der er klogt at fokusere på i anlægsprocessen fra forvaltningens perspektiv.

For at opnå de bedste resultater har Lars Christensen erfaret, at et fokus på bæredygtighed frem for udelukkende økonomi giver de fagligt stærkeste løsninger. Lars vil også dele sine "do's and don'ts" om økonomi, miljø og praktiske vinkler på genanvendelse af jord.

Lars Christensen, Københavns kommune, Teknik- og Miljøforvaltningen, på 20. år.

Han er beplantningsudvikler af titel og arbejder med GIS, driftsunderstøttelse indenfor vanding og beskæring mm, tilsyn med anlæg og aflevering.

Derudover er han Syn & Skønsmand for Voldgiftsnævnet.

Eftermiddags-felttur og praktiske øvelser

HL365 tager udgangspunkt i forskningsbaseret viden og faglige kompetencer, der ikke kun udfoldes som klassiske foredrag men også som "hands-on" aktiviteter. I år kommer den praktiske del af programmet forbi disse stationer:

Biokul og urbane grønne løsninger

Oplæg og praktik ved Ann-Mari Fransson -

Ann Mari er lektor i planteøkologi fra Lunds Universitet. Ann Mari Fransson har fokus på at forbedre vilkårene og bedre vækstbetingelser for byernes planter. Ann Mari arbejder i øjeblikket med biokul i byjord og biokuls effekt på vegetationen. Ann Marie giver os grundviden om BOKUL, hvordan det fremstilles og hvordan det kan anvendes i byens grønne løsninger. Ann Mari har drevet "Rest till bäst" i Sverige. biokol.org

Pilekompost - meget mere end kompost

Oplæg og praktik ved Anders Bach – Ny Vraa

Pilekompost fra Ny Vraa er til gavn for både planter og miljøet og er langt mere end blot et vækstmedie. Det har et højt niveau af naturlig humus. Det er rigt på et aktivt mikroliv, hvor mikroorganismer og svampe trives og arbejder i harmoni med planterødderne. Ny Vraa Pilekomposten skaber et sundt jordøkosystem, der hjælper med at beskytte planterne mod skadedyr og sygdomme og samtidig øger deres modstandsdygtighed over for stressfaktorer som tørke eller oversvømmelse.

En hverdag uden Sphagnum

Oplæg og praktik ved Sven Erik Lanng - Pindstrup Mosebrug A/S

Siden 1960'erne har sphagnum været det vigtigste råmateriale i mange typer voksemedier - fra pottemuld til jordforbedring.

I dag, hvor vi har større viden om sphagnums miljømæssige aftryk på såvel klima som biodiversitet, bruger vi hos Pindstrup betydelige ressourcer på at udvikle alternative materialer - fx træfibre, biofibre, kokosfibre, kompost og bark, så vi kan tilbyde sphagnum-reducerede og sphagnum-fri voksemedier.

Taghaven ved HC Andersens Hus (besøg og rundvisning)

Introduktion ved Nicolai Cramer Almdal – OKNygaard

9.000 m² eventyrlig taghave midt i Odense, et spændende haveanlæg anlagt i 2022 ved Det Ny H.C. Andersens Hus.

Du inviteres med ind i arbejdsrummet og får detaljer om processen før, under og efter etableringen.

Besøg & Rundvisning: Taghaven HC Andersens Hus

Taghaven ved H.C. Andersen huset er en offentlig park og ejet af Odense Kommune. Du kan læse mere om haven i Grønt Miljø (14. maj 2024) <https://grontmiljo.dk/den-eventyrlige-taghave>

OKNygaard & Byggros vil stå for rundvisningen. Der laves 4 grupper, som matcher de etablerede stationer. Ved hver station vil fagfolk udfolde hver deres emne; 1) Anlæggelse, 2) Jordtyper/sammensætninger, 3) Drift og 4) beplantning.

Hver stop tager cirka 10 min. Der vil afslutningsvis (de sidste 15 min.) være mulighed for at stille spørgsmål.

Praktiske oplysninger

Der er gode parkeringsmuligheder i p-kælderen meget tæt på. (Det er betalingsparkering)

Der kræves ikke adgangsbillet til HC Andersens Hus for at besøge haven, da det er en offentlig park.

www.hcandersenshus.dk

Adresse: H.C. Andersen - Haven 1, 5000 Odense C

Lokaliteterne: Kold College

Kold College udgør rammen for HL365's Efterårstræf 2024, og her vil du opleve en levende skole, hvor man kommer helt tæt på naturen, dyrene og planterne. Mange af branchens kræfter, både fortidens og fremtidens kommer herfra, da Kold College tilbyder 6 forskellige "grønne" uddannelser, såsom anlægsgartner, greenkeeper og skov- og naturtekniker for at nævne nogle få.

På Bjørnemosvej er der stalde, gartnerier, ridebane, marker, anlægshal, minizoo med eksotiske dyr og meget mere. Der er rig mulighed for at lære både teorien og det praktiske, og skolens fede omgivelser og faciliteter, tilbyder de bedste forudsætninger for at få en god uddannelse med høj faglighed.

www.koldcollege.dk/uddannelser/jord

Adresse: Kold College - Bjørnemosvej 190, 5260 Odense

Værter: Have & Landskab

Have & Landskab samler alle væsentlige aktører, der arbejder med planlægning, etablering og vedligehold af by- og grønne arealer, åbne rum, legepladser, sports- og golfbaner samt naturarealer. Have & Landskab afholder udstillingen Have & Landskab, som er det førende møde- og forretningssted, hvor indkøbere og planlæggere mødes med professionelle udbydere på tværs af den grønne branche. Have & Landskab er ejet og organiseret af Københavns Universitets Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Danske Planteskoler, Danske Anlægsgartnere og Maskinleverandørerne – Park, Vej og Anlæg.

www.haveoglandskab.dk